

[maartenonline.nl](https://www.maartenonline.nl)

'Ook als hij verliest is hij een winnaar'

9-12 minuten

De aantrekkingskracht van de Republikeinse presidentskandidaat Donald Trump verbaast Maarten niets. 'Alleen Trump weet de enorme woede van een deel van het electoraat te mobiliseren.'

Uit Maarten! 2015-5

In Nederland wordt, voor zover ik kan nagaan, wat meewarig aangekeken tegen het onverwachte succes van Donald Trump. Hoe is het mogelijk dat een dergelijke figuur serieus wordt genomen door een deel van het Amerikaanse electoraat? Dat komt doordat we kennelijk alweer vergeten zijn hoe een aanzienlijk deel van het Nederlandse electoraat anderhalf decennium geleden viel voor een figuur die in allerlei opzichten het evenbeeld van Trump is – inderdaad: Pim Fortuyn.

Trump wordt allerwegen beschreven als een man met een ernstige narcistische persoonlijkheidsstoornis. Trump is een grenzeloze opschepper; alles waar hij ooit mee te maken heeft gehad wordt fraaier en belangrijker voorgesteld dan het was of is. Zo ook Pim Fortuyn, die zijn nogal onnozele activiteiten wist op te pompen tot een glanzende carrière en zich altijd gewichtiger voordeed dan hij was.

Trump en Fortuyn zijn bovenal televisiesterren; het moderne populisme is in hoge mate televisiegestuurd. Verschijnen ze op het scherm, dan schieten de kijkcijfers omhoog. Ze zijn

controversieel, ze maken ruzie, ze zeggen dingen die eigenlijk niet kunnen, maar melig en slaapverwekkend zijn ze nooit. Het schijnt dat Fortuyn de kijkcijfers van elk programma waarin hij tijdens zijn komeetachtige politieke opkomst verscheen verdubbelde. Trump zorgde voor een ongekend kijkcijferrecord voor het verkiezingsdebat van kabelzender Fox: 24 miljoen kijkers.

Dat kijkcijfereffect zorgt ervoor dat zij voortdurend in het nieuws zijn. *Free publicity* op grote schaal, dat is in een politieke campagne goud waard. Zelfpromotie is het grote talent van personen als Trump en Fortuyn. In het moderne mediatheater zijn dergelijke controversiële figuren uiterst populair. Zelfpromotie is immers een van de wezenskenmerken van de tijdgeest.

Madonna is geen groot zangeres, maar zij weet zichzelf briljant te verkopen. Kim Kardashian kan bij mijn weten helemaal niets, maar haar zelfpromotie is op het geniale af. Wellicht kan ook zij over een paar jaar deelnemen aan de presidentsverkiezingen. In Nederland hebben we bijvoorbeeld Yolande. Zelfs als die eens even niet in het nieuws is, weet zij daar nog wat media-aandacht uit te braden.

Trump en Fortuyn zijn controversieel, maar melig en slaapverwekkend zijn ze nooit

De belangrijkste attractie van zowel Fortuyn als Trump is dat zij anti-establishment zijn. Hun vulgaire luidruchtigheid is de elite een gruwel. Maar dat de elite helemaal niets van ze moet hebben is juist aantrekkelijk voor hun potentiële electoraat. Sinds de opkomst van een achterdochtig en rancuneus populisme in vrijwel alle westerse democratieën zijn de elites overal de bonte hond. Zijn de elites immers niet verantwoordelijk voor alle ellende in de wereld?

Fortuyn had zich zo'n beetje bij alle politieke partijen aangemeld, maar niemand wilde hem hebben. Wat moest je immers met zo'n zelfgeleid projectiel? Het establishment van de Republikeinse partij moet helemaal niets van Trump hebben. Dat leeft in permanente doodsnood voor zijn kandidatuur, maar de blanke, boze en conservatieve kiezers vinden hem prachtig. Trump afficheert zichzelf als een briljante zakenman en de grootste onderhandelaar aller tijden, een man met een ruggengraat van

titanium.

Zo briljant is Trump echter niet als zakenman. Hij heeft zijn basisvermogen geërfd van zijn vader en is meerdere malen langs de rand van de financiële afgrond gegaan. Hij is rijk, maar lang niet zo rijk als hij beweert. Zijn bedrijf is zeer winstgevend, maar voor Amerikaanse begrippen van bescheiden omvang. Het meeste geld verdient hij met de exploitatie van het merk TRUMP. Het aanhoudende mediaspektakel dat hij opvoert, is geen hobby in de marge van zijn zakenleven – integendeel, het is de kern van zijn verdienmodel. In die zin behoort ook zijn presidentiële campagne daartoe.

Het is maar de vraag of hij echt president wil worden. Primair gaat het hem om aandacht, mega media-aandacht. Ook als hij verliest, is hij een winnaar. Hij heeft dan immers met minimale middelen hoge ogen gegooid in de meest spectaculaire competitie ter wereld. Tot nu toe heeft Trump tot ontzetting van zijn eigen partij alles gedaan wat je volgens de verkiezingshandboeken niet moet doen. Hij heeft ruziegemaakt met Fox en zijn medekandidaten op brutale en onheuse wijze onderuitgehaald. Toch valt te beargumenteren dat Trump nu juist de kandidaat is die de Grand Old Party verdient na de beschamende retorische campagne tegen Obama van de afgelopen jaren.

Trump was zeer actief in de zogenoemde 'birther'- beweging, die de idiote stelling verkondigde dat Obama helemaal niet in de VS was geboren – wat zou betekenen dat hij waarschijnlijk geen Amerikaan is en dus zeker geen president had mogen worden. Ondanks overtuigend bewijs van het tegendeel, zijn de Republikeinen daar maar over blijven doorzeuren. Zowel Bill Clinton als Obama is door de Republikeinen systematisch en welbewust afgeschilderd als een niet-legitieme president.

Trump dankt zijn recente politieke succes aan zijn uitspraak dat vele Mexicaanse immigranten criminelen, verkrachters en drugsgebruikers zijn. Hij heeft voorgesteld 11 miljoen illegale Mexicaanse immigranten te deporteren en eindelijk een effectieve grensmuur tussen de VS en Mexico te bouwen, die de Mexicanen dan bij voorkeur zelf zouden moeten betalen. Net als andere conservatieve Republikeinen is ook Trump van mening dat de kinderen van illegalen die in de VS zijn geboren geen recht hebben op het Amerikaans staatsburgerschap. Dat is in strijd met het 14de amendement op de Grondwet.

Dergelijke opvattingen en uitspraken sluiten keurig aan bij de culturele en racistische rancune van het zeer conservatieve Republikeinse electoraat. Oudere blanke Amerikanen, en dan in het bijzonder mannen, zien zichzelf als de verliezers van de grote maatschappelijke ontwikkelingen van de laatste decennia, en dat is wel begrijpelijk. Binnen enkele tientallen jaren zullen blanke Amerikanen, ooit de overweldigende meerderheid, een minderheid vormen.

Het spreekt voor zich dat deze plannen van Trump pure retorische flauwekul zijn – simpele borreltafelpraat, zo u wilt.

Ondanks zijn deportatieplannen is Trump bepaald geen traditionele conservatieve Republikein. Een paar jaar geleden zei hij eigenlijk meer Democraat dan Republikein te zijn, en hij heeft president Clinton weleens geprezen. Ook over abortus, wapenwetgeving en Obamacare heeft hij dingen gezegd die een anathema zijn voor conservatieven. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat consistentie niet zijn sterkste punt is. Hij heeft vaak ook precies tegenovergestelde standpunten ingenomen.

Trump is rijk, maar lang niet zo rijk als hij beweert

Van een enigszins samenhangend politiek programma is in zijn geval geen sprake. Net als Pim Fortuyn indertijd schildert ook Trump de toestand van zijn vaderland in de somberste tinten. De VS zijn een grootse natie, maar de totaal incompetente en werkelijk verbazingwekkend stomme politieke leiding van die natie heeft de boel grondig verpest. De VS worden door alle andere naties opgelicht waar ze bij staan; ze worden daarom wereldwijd uitgelachen. Van de Amerikaanse Droom is allang niets meer over. Dat gaat allemaal volledig veranderen als Trump de leiding krijgt.

China heeft de VS op een schandalige wijze bestolen, maar zal daar een flinke prijs voor moeten betalen: op Chinese goederen zal een forse importheffing worden gezet. Amerikaanse grondtroepen zullen de oliebronnen die nu in handen van ISIS zijn terugveroveren. De OPEC zal worden aangepakt met antitrustwetgeving. Het Amerikaanse militaire apparaat zal zo worden uitgebreid dat er geen twijfel meer zal bestaan over de vraag wat de sterkste natie ter wereld is. Met Trump aan het roer zullen de VS, die nu permanent aan de verliezende hand zijn, weer spectaculair gaan winnen. Kortom: *Let's make America great again!*

Het is beschamende, sleetse verkiezingsretoriek, maar hij komt ermee weg, omdat de retoriek spectaculair en vermakelijk gepresenteerd wordt. Trump heeft het voordeel dat geen van zijn medekandidaten tot nu toe een werkelijk overtuigende indruk heeft gemaakt. Alleen Trump is in staat gebleken de enorme, amorfe woede van een deel van het electoraat te mobiliseren. De gedoodverfde 'frontrunner' Jeb Bush ontbreekt het aan energie en overtuiging, ook al is zijn campagnekas ruim gevuld.

Ook als Trump de verkiezingen verliest, is hij een winnaar

Rest de vraag of Trump daadwerkelijk een kans heeft om president te worden. Dat lijkt mij niet. Televisiegenieke en retorisch begaafde populistten kunnen een deel van het electoraat achter zich krijgen, maar zeker niet de helft van het electoraat, die je in de VS nu eenmaal nodig hebt om te winnen. Een meerderheid van de kiezers vindt Trump nog steeds een arrogante kletsmaajor. Maar omdat er zo veel Republikeinse kandidaten zijn, zou Trump met zo'n 25 à 30 procent van de primary-kiezers een kans kunnen maken op de Republikeinse nominatie – al zou dat mij zeer verbazen. Als Trump tegen alle verwachtingen in toch in het Witte Huis terechtkomt, dan zou dat zonder meer een ramp voor de VS en de wereld zijn.

Uit Maarten! 2015-5

3 NUMMERS VOOR MAAR €15,-

